

**Методичні рекомендації
щодо вшанування подвигу учасників Революції гідності й
увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні в загальноосвітніх
навчальних закладах області**

Минає третій рік від трагічних подій 18-20 лютого 2014 року, в наслідок яких загинуло та померло від тяжких ран більше ста учасників Революції гідності – Героїв Небесної Сотні. «Хтось мусив заплатити надзвичайну ціну, бо інший не зробив, що міг і мусив. Досягнення результату вимагає певного рівня зусиль. Цей рівень можуть забезпечити усі разом, об'єднавши свої сили. Або окремі одиниці, які досягнуть його для всіх, але ціною самознищення. Тому вміння єднатися може врятувати тих найкращих, здатних пожертвувати усім.» [5.].

З метою формування у молодого покоління українців розуміння феномену Майдану, як свідчення жертвовності заради поваги до людської гідності, **рекомендуємо** провести такі заходи:

I. Флешмоб «Згадаємо поіменно кожного Героя Небесної Сотні».

У часі 18-19-20 лютого 2017р. на початку кожного уроку виголосити по 5-10 імен та місце народження Героїв Небесної Сотні. Таким чином згадаємо та відновимо у пам'яті усіх полеглих учасників Революції гідності. Наприклад: Ігор Костенко, з Тернопільщини, студент Львівського національного університету імені Івана Франка, Юрій Пасхалін, з Черкащини, робітник, і т.д.... Такий виховний захід важливий для формування у школярів розуміння високої ціни любові до Батьківщини, яку на Майдані жертвували герої.

Педагогам, лідерам учнівського самоврядування доцільно попередньо скласти план дій та розписати хід флешмобу відповідно до умов навчального закладу.

II. Урок мужності: «Майдан: більше ніж життя і смерть».

У День Героїв Небесної Сотні рекомендуємо вшанувати подвиг Героїв Небесної Сотні проведенням **Уроку мужності** на тему *«Майдан: більше ніж життя і смерть»*, епіграфом якого доцільно взяти висловлювання британського фотографа Джо О'Браєна, який через об'єктив камери детально відслідковував драматичний перебіг подій Євромайдану і не зміг лишитися безстороннім.

Джо О'Браєн: «...Я захотів стати очевидцем цих подій, щоб зрозуміти, для чого люди вийшли на вулицю і чому їх вбивають. Згодом зрозумів, що мотивації людей були різними, але вони перетнулися в ідеальний момент часу і створили спільну силу. Головна площа стала символом, точкою фокусу для всіх скривджених людей з усіх сфер українського суспільства, дала їм можливість боротися за свої переконання». Таким побачив здвиг Майдану іноземець. [9].

III. Участь у панахиді за Героями Небесної Сотні.

Важливо щоб *старишокласники долучилися до спільної у громаді молитви (панахиди) за загиблими новітніми Героями.*

Блаженніший Святослав, верховний архієпископ УГКЦ: «...Вдивляючись в обличчя наших новітніх героїв, ми немовби проходимо місцем звершення їхнього невмирущого подвигу, котре знаходиться в самому серці столиці нашої, але здобутої ними та мільйонами дотеперішніх відомих і невідомих героїв, незалежної, соборної Української Держави. (...) Помолімося біля кожного з полеглих, які за наше краще майбуття, за нас, наших та своїх близьких і рідних, дітей і внуків, тобто свою Батьківщину, віддали найдорожче, що мали, – своє життя»[1.С.8].

IV. «Добре діло» у пам'ять про наших земляків - Героїв Небесної Сотні.

Зберігаючи народні традиції вшанування пам'яті Героїв української звитяги *«добрим ділом», рекомендуємо, за змогою,* відвідати могили Назарія Войтовича, Устима Голоднюка, Олександра Капіноса, Ігора Костенка, могили загиблих в АТО учасників Майдану; *організувати волонтерську допомогу* родинам загиблих, фронту, пораненим на Майдані та в АТО.

Блаженніший Святослав, верховний архієпископ УГКЦ: «Небесна сотня – це наш біль і наша гордість, це наші сльози і наш душевний щем вдячності за все, що вони зробили для нас. Та ця пам'ять і ці почування будуть тільки відчуттями, якщо ми не плекатимемо щодня, допоки б'ються наші серця, плоди, гідні висоти подвигу Героїв Майдану. Так діяти нам, Боже, допоможи і всі святі українського народу!» [1.С.8].

V. Диспут на тему: *«Вміння єднатися може врятувати тих найкращих, здатних пожертвувати усім».*

Для старшокласників рекомендуємо провести диспут на тему *«Вміння єднатися може врятувати тих найкращих, здатних пожертвувати усім».*

В.Вятрович: «Спільні уявлення про минуле є важливим елементом формування національної ідентичності. Розуміння минулого досвіду, базоване на фактах та аналізі, є фундаментом у творенні нашого спільного ціннісного простору».[5].

VI. Організувати виставку.

Доцільно у кожному навчальному закладі організувати виставку за матеріалами обласного пошукового проекту **«Книга звитяги Євромайдану та АТО».**

Формуванню у школярів ціннісного ставлення до держави і суспільства, до неординарних вчинків людей, визначення свого місця і ролі у нинішній складній ситуації в якій знаходиться народ України і кожен з нас, як його частинка, будуть сприяти бесіди, дискусійні клуби, дебати та інші форми. Наприклад, організувати перегляд, читання і обговорення 41-хвилинного відео про розстріл учасників Революції гідності на вулиці Інститутській [6] і спогадів учасника цих подій, командира другого взводу другої роти батальйону «Айдар» Андрія Юркевича «Моя революція»[7]; спогадів учасників Революції гідності зібраних у рамках проекту "Майдан: усна історія" Українського інституту національної пам'яті. (Зібрано свідчення більше 500 учасників Революції Гідності).[5].

Література.

1. Богданович К. та ін.. – Небесна сотня.- Харків:Фоліо,2014. – 206с.С.8.
2. <http://uk.wikipedia.org/wiki/%C2%Чорний> вівторок України.
3. <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9> Протистояння в Україні.
4. <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%> Парасюк Володимир.
5. Вятрович В. – Про героїв та їхні імена/ <http://blogs.pravda.com.ua>
6. <http://provse.te.ua/2014/09/yurkevych-andrij-pro-majdan/> Юркевич Андрій про Майдан.

7. Юркевич А.- Моя революція. Спогади.- Т,:Вектор,2014.-40с.
8. <http://maydan18-20feb.com.ua/?tag=video> Майдан: Як усе було.
9. <http://www.istpravda.com.ua/short/2017/01/21/149483/>

Перелік інформаційних джерел присвячених вшануванню пам'яті Героїв Небесної Сотні та трагічним подіям на Майдані

1. Лист МОН від 13.08.14 року № 1/9-412 «Про проведення Уроків мужності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/42453/
2. Небесна сотня : герої не вмирають [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nebesnasotnya.com/>
3. Небесна сотня : Фонд підтримки сімей загиблих «Небесної сотні» Майдану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nebesna100.com/#!/bio>
4. Небесна сотня: майдан, лютий 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <Http://nebesna.pravda.com.ua/>
5. Небесна сотня: пам'яті загиблим на Євромайдані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nebesnasotnya.com.ua/>
6. Указ Президента України № 69/2015 «Про вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua/documents/18915.html>
7. Документальний фільми «Зима у вогні», «Маніфест» - <http://www.youtube.com/user/babylon13ua/>

Інші інформаційно – методичні та музичні джерела:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=UUnuQ998Gq8> «Мамо, не плач...»
2. <https://www.youtube.com/watch?v=D8HqRH5cHPo> Ляпіс Трубецкой «Воины Света»
3. <https://www.youtube.com/watch?v=I3Nnz47CImA> Скрыбін «Історія»
4. <https://www.youtube.com/watch?v=72h7YWQ000M> "Біля тополі". Гурт Еней
5. <https://www.youtube.com/watch?v=S9KzueUGilY> Павло Табаков «Небесну Сотню, Господи, прийми»
6. <https://www.youtube.com/watch?v=V1WQ1qLSnA0> «А я живий, матусенько, живий...Присвята усім борцям за волю України на Євромайдані».
7. <https://www.facebook.com/atosongs>

Історична довідка

Ця сторінка для історії Незалежної держави виявилася кривавою. Ранком у Верховній Раді мало бути сесійне засідання, де опозиція розраховувала прийняти правовий акт поновлення дії Конституції 2004 року. На підтримку парламентарям із Майдану Незалежності відправилося тисячі людей. В урядовому кварталі влада зосередила значні сили внутрішніх сил і «Беркуту». Позаду них згрупувалось кілька тисяч зведених із південних і східних областей тітушок, озброєних бияками, ломами і вогнепальною зброєю. Центрові вулиці Києва — Шовковична, Липська, Інститутська, Грушевського перетворилися на арену кривавих побоїщ. Снайпери силовиків осіддали дахи будинків і звідти цілилися по протестантах, закидаючи світло-шумовими гранатами. На людей накинулися тітушки. Перших загиблих і поранених близько 13 год. прийняв розгорнутий похідний шпиталь у будинку офіцерів. Але люди вмирали тут не отримавши належної медичної допомоги: влада блокувала під'їзд «швидкої допомоги» до Кріпосного провулку. Опозиційні фракції з самого ранку блокували сесійне засідання ВРУ, вимагаючи першим питанням порядку дня розгляд акту поновлення Конституції 2004 року. Але за вказівкою голови Верховної ради В. Рибачка канцелярія ВРУ відмовлялася реєструвати цей документ, не згоджуючись на жодні компроміси. До кінця робочого дня сесійне засідання так і не почалося. Тим часом на вулицях тривали справжні бойові дії, лунали постріли і вибухи, падали пораненими і вбитими люди.

О 16-й год. з боку вул. Інститутської і Європейської площі розпочався наступ внутрішніх військ і «Беркуту» на Майдан, де було зосереджено не менше двадцяти тисяч громадян з різних куточків України, які виступили на захист демократії і свободи, за європейський курс України.

О 20 год. силовики з допомогою 2-х БТРів та 3 водометів почали штурм барикад. Атакою міліція оволоділа Українським домом та Міжнародним центром культури і мистецтв, де дислокувалася зона відпочинку деяких загонів повстанців. Розпочато оборона периметру Майдану. На сцені з'явилися нардепи України, в тому числі, лідери опозиції Віталій Кличко, Олег Тягнибок, Арсеній Яценюк, громадські

активісти, закликавши владу «оголосити перемир'я до ранку, щоб не залити центр Києва кров'ю мирних людей, які виступають за демократію і європейський курс України». У штаб Опору прибули десятки керівників дипломатичних місій зарубіжних країн, які розташовані в Україні. Керівники парламентської опозиції та громадські активісти Майдану надали їм конкретні факти, відеокопії звірств із боку правоохоронців.

Близько півночі загорівся Будинок профспілок. Точна кількість загиблих унаслідок пожежі в Будинку профспілок все ще невідома.

За станом на 00 годин 19 лютого 2014 р. МВС України повідомляє про шість убитих силовиків, ЗМІ — про 13 загиблих мітингувальників [2].

У ніч на 19 лютого невідомими особами було скоєно ряд вбивств та мародерських актів. О 7-й ранку до Майдану дісталися перші два автобуси з групою підтримки зі Львова. Вони пішли у наступ і підтримувані іншими, посіяли паніку серед солдатів ВВ, які цепом стояли через увесь Майдан. Тікаючи у паніці, солдати зім'яли і потоптали "беркут", який з АК біг їм на допомогу. В паніці з криками: «бендери» прорвалися з «огнестрелами», некерований натовп ВВ із «беркуту» пробіг через Маріїнський парк, де вони нажахали «тітушок», які почали тікати, навіть не взувшись. Усі разом, скотилися з пагорбу до автобусів на Парковій алеї і Набережної, де з боєм отримали місця. У цей час оборонцям Майдану вдалось закріпитися по периметру Майдану. З метою оборони протестувальники підпалили шини по периметру Майдану, розпочали розбирати бруківку на Хрещатику та запасатися коктейлем Молотова. Близько 15-ї години зайняли приміщення консерваторії, а 18-ї — головпоштамт та комітет держтелерадіо. Надходили повідомлення про активізацію наступу на вечір 19 лютого із залученням провокаторів, переодягнених в форму самооборони Майдану.

Вранці 20 лютого протестувальники перейшли у наступ. О 8:30 вдалося зайняти приміщення міністерства Агрополітики, о 9-й ранку відтіснили «Беркут» від монументу Незалежності, близько 10-ї звільнили Жовтневий палац та український дім. В той же час на дахах готелів «Козацького» та готелю «Україна» розташувались

снайпери, що відкрили прицільний вогонь по протестувальниках на ураження. До 14-ї години число загиблих досягло 35 осіб, а о 17-й повідомлялося про 60 загиблих.

Близько 17-ї години народні депутати почали збиратися у Верховній Раді для обговорення ситуації у центрі Києва. О 22:17 Верховна Рада прийняла постанову «Про засудження застосування насильства, яке призвело до загибелі мирних громадян України»[3].

21 лютого 2014 року офіційна влада України юридично визнала жертвами загиблих мітингувальників Майдану. Цього дня на Майдані відбулось прощання із загиблими повстанцями, яких в жалобних промовах назвали «Небесною сотнею». Під час прощання з загиблими лунала жалобна пісня «*Пливе кача...*».

Ввечері 21 лютого 2014 року Володимир Парасюк вийшов на сцену Євромайдану після виступу представників парламентської опозиції (В. Кличка та інші), які оприлюднили ультиматум Віктора Януковича Майдану, та заявив, що якщо політики до 10 години 22 лютого 2014 року не виступлять з заявою, щоб Янукович йшов у відставку з посади Президента України, вони підуть на штурм зі зброєю: «... І хочу вам сказати, що ми, прості люди, кажем до наших політиків, які стоять за моєю спиною: «Ніякий Янукович — ніякий! - цілий рік не буде президентом. Завтра до десятої години він має піти геть. (...) Я вас дуже прошу: підтримайте ту річ - я вам кажу від своєї сотні, де є мій батько, який приїхав сюда - якщо ви завтра до десятої години не виступите з заявою, щоб Янукович йшов у відставку, ми йдемо на штурм зі зброєю! Я вам клянусь!» [4].

Андрій Юркевич. «Моя революція. Спогади». Стор.24 – 32.

Я зайняв місце на барикаді навпроти монументу Незалежності десь біля 23,00 і залишався там до самого кінця моєї «зміни». Якихось особливих моментів за цей час не відбулося – ніхто на нас особливо не наступав, часом приносили салюти, які відразу ж стріляли в потрібному напрямку, причому досить влучно виходило... Пробували і з цього боку поливати нас гідрантом - але явно безуспішно, до наших укріплень вода не досягала. Після кільканадцятого чаю і 4,00 ранку на годиннику мого сусіда я вирішив, що в мене має наступити повноцінний сонний час і я попрямував до намету. Найпам'ятніший день у моєму житті почався з розмови двох літніх людей, яку я почув крізь сон. «Так... Куди нам до тої сміливості, яку мають молоді? Ми - то не вони...Ти подивись як прорвали...» Прорвали? Я щось проспав???

Зриваюсь, голова спросоння переварює думки через одну, в кількох фразах розпитую про ситуацію. Знову я собою розчарований. Поки я спав - там, на передовій, творилась історія. Було зроблено те, що добу тому здавалось мені малоймовірним - наші погнали міліцію і відвоювали територію до початкових меж Майдану. Наші зараз атакують, поки я тут зав'язую шнурички... Поки одягаю каску... Поки знаходжу в кишені капу і вставляю собі в зуби. Напевно, слідуючі мої 200 метрів могли б стати світовим рекордом, але на жаль, представників Олімпійського комітету з вимірювальним устаткуванням серед нас не було. «Як же швидко все помінялось» - говорю про себе, пробігаючи по вчорашніх міліцейських позиціях. Зі сцени раз за разом звучать заклики не підніматись на Інститутську, бо там працюють снайпери. «Ага, - думаю, - Прослав прорив, тепер ще і на Інститутську не підніматись?».

Будь-що-буде. Недаремно ж я сюди приїхав... біжу вгору, зверху чути ніби звуки від пострілів, але я повністю абстрагований і відчуття страху в мене поки немає. На горизонті з'являються перші лежачі тіла - і тут по праву руку від себе помічаю дідуся, років під 80, який спираючись на палку, чи то іде, чи то біжить в ту ж сторону, що і ми. Божевілля якесь... Починаємо кричати один до одного, щоб хтось його забрав з цього пекла. Знаходиться хтось, хто бере пенсіонера під руку і буквально тягне в зворотному напрямку. Слава Всевишньому... Добравшись наверх, схиляюсь над першим лежачим тілом. На очі накочуються сльози - зовнішній вигляд у людини настільки добродушний, що апріорі вона б не могла нести будь-якої загрози. Звичайний хлопець, котрих ми бачимо сотнями кожного дня, скоріше за все представник цілком цивільної професії і сім'янин з кількома дітьми. Котрі тепер не дочекаються тата... Просто тому, що кодро, котре прагне втримати владу, робить це всіма можливими способами. Пізніше я взяв його ім'я - Володя Жеребний з Самбірщини. Пульсу немає, обличчя з ледь-ледь видним характерним для покійників відтінком. Берусь за пальці... точно пізно, вони вже задубілі... Рухаюсь далі, перебігаю дорогу, від біо-туалетів біжу, зігнувшись, до барикади. Всього лиш кілька людей, за декілька метрів ще один лежачий - на вигляд зовсім юний. Підбираюсь навприсяд - така ж історія, як з попереднім героєм, жодного, навіть наймінімальнішого признаку життя. Тіло знаходиться повністю за барикадою, по росту - ніяк не може бути вищим за неї. Невже стріляють не тільки спереду? Що тут коїться??? «Потрібно відтягнути його... Нехай він і мертвий - не залишати ж тут» - думаю. Ще мить - і звуки пострілів стають частішими, звідусюди чути, як кулі прошивають верх укріплення. Тих кілька чоловік, що були біля мене починають відступати назад. Розуміючи, що сам не зможу довго нести загиблого - починаю відходити з ними. «Що відбувається? Чому по нас стріляють - ми ж без зброї? Хіба може одна людина вбивати іншу тільки тому, що їй дали безглуздий наказ?» - тисячі думок рояться в моїй голові. Починаю розуміти загальну картину, разом з тим усвідомлюю, що мій страх зовсім мене не сковує. Є певні побоювання за себе, але разом з тим є і велика гордість, знаходитись пліч-о-пліч з найвідважнішими

представниками свого народу. Є велике бажання бути корисним, тим більше, що в цій ситуації користь від мене може бути значною - від живого або навіть від мертвого. Повертаюсь поглядом до сумнозвісного закінчення підйому на Інститутській, перекидаюсь кількома словами з таким ж божевільними як я персонажами...Побігли!

Першого витягнутого мною я б ніколи на світі не згадав, якби не 41-хвилинне відео, яке облетіло весь світ. Мені здавалось, що з моменту мого перебігання вулиці, до часу, коли я потягнув пораненого, пройшла ціла вічність. Насправді це відбулось практично ментально, просто підбігли до того, хто був найближче - і повний вперед. Взагалі, спогади Інститутської в моїй голові досить хаотично розкидані і багато речей в мене стерлось з пам'яті. Судячи з того, який стрес прийшло пережити - воно і не дивно. Більше робилось на елементарних інстинктах, ніж усвідомлено. От тільки не розумію, де в той час був мій найважливіший інстинкт - самозбереження. Напевно, збереження фізичного існування для мене від природи не є пріоритетом. Відтягнувши пораненого подалі, відразу повертаюсь назад, причому, що цікаво - незважаючи на все побачене - нема ні найменшого бажання втекти, сховатись кудись нижче, там, де кулі не будуть становити загрози. Відчуття доцільності перебування саме тут і саме зараз, відчуття, що в тому, що я зараз роблю і є найбільша цінність мого перебування на Майдані - ось що було в мені в ті моменти.

Схиляюсь над хлопцем, що лежить біля самого бордюру - «Еге-гей... ти живий?». Відповіді ніякої, але в намаганні щось сказати губи починають рухатись. Шукаю очима, хто б мені міг допомогти, бо сам не справлюсь, паралельно говорячи пораненому всякі банальності типу «Ти обов'язково будеш жити, зараз ми тебе витягнемо звідси... ще трішки, почекай кілька секунд...». Бажаючи допомогти знаходиться майже відразу - потягнули. В глядача, котрий дивиться відео, може виникнути помилкове враження, що витягувати людей за руки або ноги - нескладне заняття, яке не загрожує перевтомою. Навіть зважаючи на наявність у мене певної спортивної підготовки, після вищеописаних двох епізодів втома була надзвичайно великою.

Руки і ноги онімівали і відмовляли вже в кінці другого «забігу»... але я прекрасно розумів, що це - далеко не кінець.

Сідаю трохи відпочити безпосередньо на землю, паралельно картаючи себе за кожну втрачену секунду, котра могла б врятувати комусь життя. Більш ідіотського способу пересування під обстрілом, ніж мій спринтерський забіг по прямій, який відбувся потім, годі й придумати. До слова - його я також не пам'ятаю, Бог був прихильний до мене того дня і те, що в мене тоді не попала жодна куля - справжнє чудо. Присів «освоїтись» за рекламним щитом, який аж ніяк не міг

врятувати мене від кулі у випадку попадання. Тим часом розмірковую, як тягнути людей, щоб це не викликало надмірної перевтоми.

Згадую певні моменти з спортивного досвіду - авжеж, найменш енергозатратний спосіб - задіювати тільки м'язи ніг, щоб навантаження якщо і йшло - то тільки на одну групу м'язів. Для цього потрібно взяти ногу в самому її низу під пахву, так, щоб носок ніби зачіплявся за плече, а передпліччям руки просто підтримувати в районі п'ятки. Затрати сили, по ідеї, в 2 рази менші, значить і роботи зможу зробити більше. Задоволений результатом своїх пошуків, підбираюсь до найближчого з постраждалих. «Ноги не поранені? За них можна тягнути?» «Тягни, мені все рівно, я і так їх не відчуваю. Напевно, куля попала в хребет, мене паралізувало» - чую у відповідь. Ну., понеслись. Перші метри навіть не відчуваю свого супутника - настільки все легко іде. Хтось з хлопців прикриває мене своїм тілом, ще раз розчулююсь до сліз з такої взаємопожертви. Втома все-таки бере своє, ноги знов німіють. Міняємось - тепер я прикриваю, мій супутник - тягне. Внаслідок того, що ступні пораненого він не зачепив за плечі, як я, а просто обхопив руками низ ноги - швидкість переміщення стала нижчою, стараюсь йому по-швидкому пояснити як правильно, але ми вже і так в безпечній зоні - передаю естафету іншим людям.

Сил немає зовсім, лягаю на асфальт, недалеко біля поранених, в мене починається істерика. Чоловіка не прикрашають такі моменти, але за тодішню свою поведінку мені не соромно навіть на 0,001%.

Відразу звідусюди посипались запитання «Ти поранений? Все добре?» - тому прийшлося швидко взяти себе в руки. До речі, до недавнього часу я чомусь думав, що врятований нами чоловік поповнив ряди Небесної Сотні - поранення в область хребта і миттєвий параліч - не з легких, та й на останніх метрах нашого маршруту мені здавалось, що людина віддала Богу душу. Якою ж була моя радість, коли зовсім недавно я прочитав історію цього героя – він вижив, пройшов оперування в Німеччині і тепер є велика ймовірність, що з часом почне ще й ходити. Такі новини роблять мене найщасливішою людиною в світі в момент їх отримання. Тримаю кулаки, щоб старання медиків не були даремними і за якийсь місяць-другий Володя буде вже робив перші впевнені кроки.

Далі - знову на передовій. Процесу добирання туди не пам'ятаю, спогади повертаються вже з самого верху, за кам'яним перилом сходів (чи як називається та архітектурна одиниця, за якою всі ховались?). На очі попадає поранений при пам'яті - а значить треба виносити його в першу чергу, поки шанси на виживання у нього високі. Над ним порастає медик, підповзаю ближче. Виявляється, поранення не з самих страшних - в зап'ястя руки (здається, куля ще і кістку перебила). «О... тут нічого страшного. За 2 тижні (чи місяці - не пам'ятаю точно) будеш як новенький» - заспокоює лікар. Паралельно набирає обезболююче в шприц, але руки трясуться

настільки, що потрапити в зону поранення ніяк не виходить. Моє почуття гумору прокидається, як завжди, в не самих підходящих ситуаціях і я вирішую розрядити обстановку - «Хлопці, вам анекдота розказати?» «Давай» - у відповідь, моє починання було зустрівте з таким же гумором. І тут я розумію, що жодного я згадати не можу. Вакуум якийсь в голові...

От такі речі відбуваються з людською свідомістю в екстремальних ситуаціях. Ін'єкція так і не зроблена - «Давай будем тягнути без уколу» - кричу лікарю - «Там знизу вже вколять, поранення ж не смертельне». «Ще від'їде по дорозі від больового шоку» - чую в відповідь. Не можу сказати точно, чим завершилися спроби дока, але вже за декілька секунд я наново відпрацьовував свій метод транспортування, інший рятівник допомагав мені, піднімаючи нашого пацієнта за непоранену руку. Відтягуємо по траві, аж на схил, потім ще була якась історія з протигазом, суті якої я не пам'ятаю.. Одним словом, робота була зроблена.

Далі - пам'ятаю себе вже по іншу сторону вулиці, за одним з рекламних щитів. Беру невеликий тайм-аут, відпочиваю навприсядки. З обох сторін щита стоять фотожурналісти, знімають матеріал. Біля мене, також навприсядки, розмовляє по телефону хлопець. Згадую, що давно не телефонував дружині, це все, напевно, вже показують по ТВ, вона хвилюється. По закінченні розмови прошу дати і мені на хвилинку апарат. «Навіщо воно тобі?» - чую в відповідь. «Ну як навіщо? Скажу, що живий» - здивовано відповідаю. «От коли виживеш точно, тоді й телефонуй» - пробує наставити мене на путь істинний мій співрозмовник. «Все буде добре, дай трубу» - стараюсь бути максимально спокійним. Може, це й дійсно дурниці - телефонувати близьким в такі критичні моменти. А може так і потрібно поступати. Бо якщо згадуєш людину в час, коли ризикуєш життям - значить вона тобі дійсно дорога. Під час гудків згадую один з тренінгів, на якому нам розповідали, що усмішка під час телефонної розмови на підсвідомому рівні ідентифікується співрозмовником. Спокійним і безтурботним тоном розповідаю Христі, що все в нас спокійно, а те, що по ТВ людей лякають якимось розстрілами - то журналісти собі знов сенсацій шукають, висмоктують з пальця. Напевно, я був переконливим як ніколи, дружина купилась на мій спокійний тон, а персонажі, що були поряд, час від часу кидали на мене погляди, повні здивування. Відпочинок перериває звук кулі, яка пробиває щит в районі людської голови. Розумію, що потрібно рухатись далі...

Далі... Далі купа несистематизованих епізодичних спогадів. Міряю пульс хлопцю в блакитній касці (як виявилось, своєму земляку Устиму Голоднюку). Ударів немає взагалі, але мені після кожного дотику здається, що я не туди клав палець і в слідуєчий раз я обов'язково його знайду... Зовсім юний хлопець з діркою в голові і розбризканим по цілому чолі мозком, в якого тим не менш медсестра знайшла якісь мінімальні ознаки життя...Звідкись чути залп салюту -«А в когось все добре з почуттям гумору» - думаю - «Стріляти по снайперах феєрверками... щось в

цьому є»... Беру з землі щит, як тільки починаю піднімати - відчуваю поріз. Якраз в області кисті він пробитий кулею і той метал, що вгнувся всередину глибоко розсік мені шкіру. Лежати залишаються" тільки померлі і я говорю одному з своїх супутників: «А може не варто заради вбитих ризикувати життям? Може пора вже відступити, ми їм вже нічим не допоможемо». «Що ти таке говориш?» - мій співрозмовник дивиться на мене з засудженням - «Хоч поховаємо хлопців полюдськи, не дамо виродкам глумитись над трупами». Сказав - і пішов когось витягувати. Я повагався ще кілька секунд - і пішов за ним.

Коли вже не залишилось ні вбитих, ні поранених в межах обзору я раптом зрозумів, що відступати бажання зникло невідомо куди... і потрібно все-таки пробувати зайняти крайню барикаду. Ця затія була епічним ідіотизмом, враховуючи те, що паралельно з нашою рятувальною операцією, люди вже намагались це робити, причому немаленькими силами, але Остапа вже несло і, якимось чудом уцілілий під час того пекла, що відбувалось, я сприймав це як належне. Перебігаю через дорогу, потім до туалетів, ще кількадесят секунд і зігнувшись майже в калачик - і я біля пункту призначення. Там все ще є кілька чоловік, всі сидять з самого низу, там де найменша вірогідність бути прошитим кулею. Один з захисників навіть п'є пиво, що вселяє в мене немале здивування. Хочеться йому? Хоча, напевно хочеться, алкоголь притупляє певні емоції - як не крути. Інша справа - під кулями проносити його на саме передове укріплення - тут вже потрібно бути справжнім поціновувачем і фанатом. Від хлопців дізнаюся, що там, за барикадою, за кілька десятків метрів від нас - купа снайперів і просто автоматників, по деяких даних є навіть кулемет. Стріляють як з землі, так і з кузовів вантажних машин, тому висовуватись взагалі не варто. Вірю на слово, перевіряти дані, висовуючи свою голову на загальний обстріл чомусь зовсім не хочеться. Намагаємось робити хоч щось, одна за одною кидаються шини на іншу сторону, за ними - кілька коктейлів. Експеримент проходить успішно, але тої гуми, що в нас була явно недостатньо для потужної димової завіси. Тим часом підходять ще кілька чоловік таких же, як і ми революційних романтиків. Один з них досить крупної статури, і я по напрацьованій за кілька останніх годин звичці, змірюю його як потенційний вантаж. «Е-е-е-й, чоловіче, давай може назад... Тебе як підстрілять - ми ж шестеро тебе не винесемо. Розвертайся». Він вдає, що не чує мене, починає лізти на самий верх барикади в пошуках Бог-зна яких пригод. Хлопці відраджують як можуть. Жартуємо, що потрібно когось послати за ковбасками, бо вже всі голодні. Тут би на вогні і посмажили. Міняємось даними, що почули десь краєм вуха і здогадками про кількість і належність снайперів. Згадую про наконечник патрону від ПМ, який я знайшов на місці розстрілу людей, демонструю, мені показують такі ж наконечники від калібру 7,62, знайдені в тому ж районі. Помічаю сміливця, що йде в нашу сторону з цілим ящиком коктейлів. «Ну, смертник» - думаю... - «Тебе ж вб'ють зараз... от шкода хлопця». З секунди на секунду перебуваю в напруженні - розумію, що шанси вижити в нього катастрофічне малі, будуть працювати цілеспрямовано по ньому. І стається диво -

він таки доходить до нас. Коли заходить мова про героїзм на Майдані - він завжди згадується мені серед перших - безстрашність в тій ситуації була дійсно варта подиву. Ще один епізод, який мені ніколи не забудеться - чоловік, котрий добрався до нас на барикаду, а по дорозі підійняв з землі один з щитів - вони хоч і не захищали від кулі, але залишалась якась маленька ймовірність, що завдяки йому, снайпер не зможе прицілитись, щоб його постріл на 100% був смертельним. Так от, добігши до нас, він, як і ми всі, роздивився свій засіб захисту - а картина була надзвичайно моторошна. Весь в крові, між ручкою і самим щитом - шматок шкіри зі згустком крові, а вся верхня частина забризкана людським мозком. Француз Жером Сессіні, який був з нами на тому рубежі, сфотографував цей моторошний артефакт, але за рахунок того, що сам засіб захисту світлий і має мінімальний відблиск - фрагментів мозку на ньому на фото не видно.

Ти часом наші розмови все частіше переривали звуки куль, які прошивали барикаду, а враховуючи те, що реальних засобів, щоб прогнати карателів з позицій не було, то залишатись на місці - означало ризикувати життям надаремно. Відходити домовились групами, але першим це робити ніхто не хотів, тому найпершу групу прийшлося мало не вмовляти відбігти в безпечніше місце. Я евакуювався в складі другої групи в напрямку..., де вже було безліч як учасників недавніх подій, так і просто спостерігачів і журналістів. Ніхто не міг отямитись від того жаху, який відбувся тільки що. Обговорення, версії, жах пережитого на обличчях... Кореспонденти зі всіх куточків світу просять очевидців прокоментувати трагедію... Звідкись з'являється волонтер з картонним ящиком, повним соків - горло буквально обморожує холодний напій з смаком сицилійського апельсина, але почуття спраги сильніше від страху захворіти. Беру в перших зустрічних дівчат телефон, в котрий раз запевняю другу половину: «живий, здоровий, не простуджений» - від того, що немає відчуття тривоги за мене - в самого на душі відчуття легкості...

Мар'яна Савка (22.02.2014)

Пливуть гроби по морю, як човни –
по морю рук, по морю сліз і гніву.
Пливуть в човнах розтерзані сини
на хвилі молитов і переспіву.
Так ніби в жилах замерзає кров,
а потім б'є у скроні голос крові
за тим, хто тихо жив, а відійшов
у дзвонах слави праведним героєм.
Пливуть човни, гойдає кожну лодь
людська долоня, тепла і тремтяча,
човнами править втишений Господь,
а серце розривається і плаче.
І кожна мати плаче, і пече
їй кожна рана у чужого сина.
Стоїть Майдан братів — плече в плече
і разом з ним ридає Україна.

Нехай же вам, герої, віддає
Святий Петро ключі від того раю,
де убієнний ангелом стає,
бо він герой. Герої не вмирають.
Герої не вмирають. Просто йдуть
з Майдану — в небо. В лицарі — зі смерті.
Пливуть човни. Пливуть човни. Пливуть...
Героєм слава — вписано у серці.

Назар Гузій (21.02.2014)

Майдан... з Героями іде прощання...
Тисячі людей зібралися в цю мить.
Для когось на землі вона передостання,
А хтось в землі сирій вже мирно спить...

Вже не побачить батько, не зустріне мати...
Живого сина в світі більше вже нема...
Прийшли у путь останню проводжати
Своїх Героїв... вічна їм честь й хвала...

Ридають всі... не стримати гірку сльозу...
Покотились сльози по щоках і обороні...
Сотники, що полягли, - не встануть з сну,
Не посивіють у майбутньому вже скроні...

Не побачить дівчина ще юна і кохана
Героя свого на яву, а тільки в сні...
А когось вже не побачать діти й мама...
Когось дружина не побачить... ні...

Не збудуться мрії заповітні та бажання...
Хтось одружитися хотів, а хтось дітей,
Розбили вщент усі надії й сподівання,
Кулі, що були вийняті з голів й грудей
Анна Багряна (21.02.2014)

Все летить шкереберть,
вкотре «воля чи смерть» —
терезів безупинне гойдання.
Захлинається кат
в океані проклять,
що на нього летять
із Майдану.

Воля кров'ю стіка,
впізнається рука
двоголової птахо-
потвори.
Скільки крові іще
(вже наповнена вщерть),
щоби луснула плоть її хвора?

Сто життів — нанівець,
швидше б кату — кінець
і початок новий Україні.

Без вагань і прикрас
хтось вмирає за нас,
а точніше — за наше прозріння.

Там, де мир і тепло,
їм би краще було,
але доля героїв така є:
вмить усе — шкереберть,
перемога чи смерть.
Бо ж —
до раю рабів не пускають.

Додаткова інформація

Українська пам'ятна монета "Євромайдан" увійшла до фіналу Міжнародного конкурсу "Найкраща монета року" у номінації "Найкраще художнє рішення".

Організатором конкурсу є впливове в нумізматичному світі видання "Krause Publication" (США), повідомляє [Національний банк України](#).

СЕРІЯ

ЄВРОМАЙДАН

Введення в обіг

18 лютого 2015

Метал

нейзильбер

Діаметр

35 мм

Категорія якості карбування

спеціальний анциркулейтед

Гурт

рифлений

Тираж

100 000 шт

ПАМ'ЯТНІ МОНЕТИ • 2015 • ГЕРОЯМ МАЙДАНУ

Герої не вмирають!